

МАКЕДОНСКО -
ТУРСКИ ОДНОСИ

MAKEDONYA -
TÜRKİYE
İLİŞKİLERİ

СОДРЖИНА

-Предговор.....	3
Силјан Мицевски, претседател на почеcниот одбор:	
-Почесна беседа.....	5
Борис Трајковски, претседател на Република Македонија	
-Поздравно писмо.....	10
Никола Поповски, претседател на Собранието на Р. Македонија	
-Поздравен збор.....	13
Киро Глигоров, прв претседател на Република Македонија	
-Поздравна телеграма.....	16
Мехмед Ташер, амбасадор на Република Турција во Р. Македонија	
-Обраќање.....	18
Матеја Матевски претседател на МАНУ	
-Поздравен збор.....	26
Виктор Димовски, амбасадор на Р. Македонија во СЦГ	
-Поздравен збор.....	30
Златко Врпковски градоначалник на Битола	
-Поздравен збор.....	32
Божидар Маслинков, ректор на Универзитетот „Св. Климент Охридски“, -Битола	
-Поздравен збор.....	34
Нијази Ердоган, претседател на Извршни одбор	
-Поздравна телеграма.....	36
Аднан Ташар, претседател на друштвото за културна соработка на иселениците од Македонија во Република Турција	
-Поздравна телеграма.....	38
Никола Талевски, претседател на Организациски одбор	
-Поздравен збор.....	40
Мурат Билхан, директор на Центарот за стратегиски истражувања на Министерството за надворешни работи на Р. Турција	
-Реферат.....	44
Драган Андрески бригаден генерал	
Воена соработка помеѓу Република Македонија и Република Турција	50
Трајан Петровски, поранешен амбасадор на Република Македонија во Република Турција и во земјите на Близкиот исток и Централна Азија	
-Македонско-турските односи и врски.....	61
Гази Билгин	
-Реферат.....	72
Савашер Ердем	
-Реферат.....	83
Шуле Куд, професор на Универзитетот „Билги“, -Истанбул	
-Проблеми во турско-македонските односи и области на развој.....	89
Баскин Оран	
-Мотото на Ататурк „Мир во земјата-Мир во светот“, и односите со Република Македонија.....	96
Јусуф Хамазоглу, професор	
-Балканска политика на Ататурк.....	103

Темелко Ристевски, полковник; доцент	
-Соработката меѓу Република Македонија и Република	118
Турција на планот на военото образование.....	
Енис Тулца, професор на Универзитетот „Галата Сарај,,	
-Европска унија, Балканот и Турција.....	131
Фахри Каја	
-Ататурковиот пат до Чанкаја поминува низ Битола.....	138
Тошо Амповски	
-Улогата на македонско-турското здружение за пријателство	
во реализацијата на разни воени соработки, нивните позитивни	
ефекти за градот и Гарнизонот Битола и пошироко.....	151
Гајур Шех	
-Македонско-турски политички односи од 1991 г. до денес.....	157
Кадир Чеби, градоначалник на Општина Текирда- Р. Турција	
-Придонесот на локалната самоуправа кон македонско-турските	
односи во склоп на пораката на Ататурк „ Мир во земјата - мир во светот,,.....	167
Мехмед Ибрахимгија професор на Универзитетот,, Гази,, Р.Турција	
-Една општа оценка за турските споменици во Македонија.....	177
Емин Салих	
-Ататурковата борба за афирмација на националната свест и интереси	
и некои карактеристики од развојот на односите и соработката меѓу	
Република Македонија и Република Турција	188
Гунер Исмаил	
-Здрави држави -здрави односи.....	199
Горѓи Димовски-Цолев	
-Реликти од турски топоними во Битола.....	207
Никола Талевски	
-Здружението на македонско-турско пријателство и некои аспекти	
на соработката.....	228
Горѓи Лумбuroвски	
-Некои карактеристики на наставата на турски наставен јазик во Република	
Македонија од ослободувањето	240
Анни Енгулу (текст само на турски јазик)	252
Вера Стојчевска-Антик	
-Прилог кон запознавањето на словенско - ориенталните врски во	
книжевното и во народното творештво.....	260
Наум Целаковски	
-Профилактичките магии кај македонците и турците во Струга.....	272
Панде Манојлов	
-Заблудите и вистините за село Породин.....	277
Димитар Смилевски	
-Образоването на турски јазик во Охридско	284
Нурај Ѓокташ, економски советник при Турската амбасада во Скопје	
-Најнови информации околу економските односи	
меѓу Турција и Македонија.....	289
Горѓи Лумбuroвски	
-Од идеја до реализација - Завршен збор.....	295
Содржина	299

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	3
Tertipleme Kurulu Onur Başkanı Silyan Micevski, açılış konuşması.....	8
Makedonya Cumhurbaşkanı Boris Trajkovski'nin mesajı.....	11
Makedonya Cumhuriyeti Meclis Başkanı Nikola Popovski'nin konuşması.....	15
Makedonya Cumhuriyeti eski Cumhurbaşkanı Kiro Gligorov'un mesajı.....	17
Türkiye Cumhuriyeti'nin Makedonya Cumhuriyetindeki Büyükelçisi Mehmet Taşer'in konuşması.....	22
Makedonya Bilim ve Sanatlar Akademisi Başkanı Mateya Matevski'nin konuşması.....	28
Makedonya Cumhuriyeti'nin Sırbistan ve Karadağ Büyükelçisi Viktor Dimovski'nin konuşması.....	31
Manastır Belediye Başkanı Zlatko Vrškovski'nin konuşması.....	33
Manastır Az. Kliment Ohridski Üniversitesi Rektörü Bojidar Maslinkov'un konuşması.....	35
İcra Kurulu Başkanı Niyazi Erdoğan'ın mesajı.....	37
Makedonya Cumhuriyetinden Türkiye Cumhuriyetine Göç Edenlerin Kültürel İşbirliği Derneği Başkanı Adnan Taşar'ın mesajı.....	39
Tertipleme Komitesi Başkanı Nikola Talevski'nin konuşması.....	42
Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Büyükelçi Murat Bilhan'in konuşması.....	47
Tuğgeneral Dragan Andreski'nin 'Makedonya Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında askeri işbirliği' konulu konuşması.....	56
Makedonya Cumhuriyeti'nin eski Ankara Büyükelçisi Trayan Petrovski'nin 'Makedonya-Türkiye ilişkileri' konulu konuşması.....	68
Gazi Bilgin'in konuşması.....	78
Savaşer Erdem'in konuşması.....	86
'Bilgi' Üniversitesi'nden Şule Kut'un 'Türkiye - Makedonya ilişkilerinde Sorunlar ve işbirliğinin geliştirilebileceği Alanlar' konulu konuşması.....	92
Baskın Oran'ın 'Atatürk'ün Yurtta Sulh, Cihanda Sulh Özdeyişi ve Makedonya Cumhuriyeti ile ilişkiler' konulu konuşması.....	100
Yusuf Hamzaoğlu'nun 'Atatürk'ün Balkan Siyaseti' konulu konuşması.....	111
Albay Temelko Ristevski'nin 'Askeri eğitim alanında Makedonya Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında işbirliği' konulu konuşması.....	126
Galatasaray Üniversitesinden Enis Tulça'nın 'AB, Balkanlar ve Türkiye' konulu konuşması.....	135
Fahri Kaya'nın 'Atatürk'ün Çankaya'ya giden yolu Manastır'dan geçer' konulu konuşması.....	146
Toço Ampovski'nin Askeri işbirliğinin gerçekleştirilemesinde Makedon-Türk Dostluk Derneği'nin rolü ve Manastır kentine ve buradaki garnizonu olduğu gibi daha geniş çapta olumlu etkileri' konulu konuşması.....	154
Gayur Şeh'in '1991 yılından bu yana Makedonya-Türkiye siyasi ilişkileri' konulu konuşması.....	162
Tekirdağ Belediye Başkanı Kadir Çebi'nin 'Atatürk'ün Yurtta sulh, Cihanda sulh' Özdeyişi çerçevesinde yerel yönetimin Türkiye - Makedonya ilişkilerine katkıları konulu konuşması.....	173
Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Mehmet İbrahimgil'in 'Makedonya'daki Türk eserleri hakkında genel bir değerlendirme' konulu konuşması.....	183
Emin Salih'in 'Atatürk'ün, milli şuur ve menfaatlerin gerçekleştirilemesi konusunda mücadeleşi ve Makedonya Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilişki ve işbirliğinin geliştirilmesi konusunda bazı özellikle konulu konuşması.....	194

Güner Ismail'in 'Sağlıklı devletler-sağlıklı ilişkiler' konulu konuşması.....	204
Gorgi Dimovski Colev, 'Manastır'da Türk toponim kalıntıları' konulu konuşması.....	220
Nikola Talevski, 'Makedon-Türk Dostluk Derneği ve işbirliğinin bazı yönleri' konulu konuşması.....	235
Gorgi Lumburovski, 'İkinci Dünya Savaşından bu yana Makedonya Cumhuriyetindeki Türkçe eğitimin bazı özellikleri' konulu konuşması.....	246
Avni Engüllü, Makedonya Türk siirinde Atatürk.....	252
Vera Stoycevska -Antik, 'Edebiyatta ve halk yapıtlarında Slav ve Şarkiyat ilişkileri hakkında bilgi notu'.....	267
Naum Celakovski, 'Struga'daki Makedonlar ve Türkler arasında profilaktik sihirler'.....	275
Pande Manoylov, 'Porodin köyü hakkında yanlışlıklar ve gerçekler'.....	281
Dimitar Smilevski, Ohri yöresinde Türkçe eğitim'.....	287
Türkiye Büyükelçiliği Ekonomi Müşaviri Nuray Göktaş, 'Türkiye ile Makedonya arasında ekonomik ilişkiler hakkında güncel bilgiler'.....	292
Gorgi Lumburovski, 'Fikirden gerçekleştirilmemesine kadar' kapanış konuşması.....	297
İçindekiler.....	301

Проф. Д-р Баскин ОРАН

МОТОТО НА АТАТУРК „МИР ВО ЗЕМЈАТА-МИР ВО СВЕТОТ“, И ОДНОСИТЕ СО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Воопшто земено, говорите на конференции или написи по списанија имаат свој општ логичен план. Вовед, развој и резултант. Јас, со цел и да се искажам, и да се разбере, меѓутоа, и да го привлечам Вашето внимание, сакам да почнам од крајот.

Република Македонија, од аспект на зачувување на територијалната целовитост може да смета на поддршката и искреноста на Република Турција. Затоа што, оваа поддршка во основа е поддршка на Турција самата на себе и на нејзината територијална целовитост. Затоа што оваа поддршка произлегува од еден принцип кој што поседува своја внатрешна структура.

Овој принцип, е еден од двата основни принципи на Турската на-дворешна политика.

Првиот од овие принципи е ориентираноста на Турција кон Запад и таа не е наша тема, меѓутоа, ако треба да се резимира со два збора тогаш би требало да се каже следното:

Ориентираност кон Запад!

Западната ориентираност, поради економското влијание и севкупниот живот (политички, економски, општествен и др.) многу рано е развиена уште во Отоманската империја која што се засновала на постојано освојување на нови територии. Османлиските Кнежевства (*Beylikler*) се наоѓаат во близина на Византиските земји. На Исток се работи за исламските земји. Поради тој факт, поради „Портата на исламот“, не може да се замислат освојувања кон Исток. Дотолку повеќе што традицијата на „ветеранство“, во Отоманската империја, (Исламот пак со своето сфаќање претставува и здрава прикладна основа, соодветна идеологија за Отоманската империја околу нови освојувања на територии) и тоа било доволно да се освојат нови простори во кои живеело немуслуманско население. Дотолку повеќе што, без да биде под закана (особено Иран) Османлиите нема лесно да се одлучат за освојување кон Исток. Сите освојувања ќе бидат насочени кон Запад. Ќе се насочат кон тоа да се создадат врски со Запад. Уште повеќе, Западот (посебно Балканските простори) поради својата етничка, верска и секташка структура е многу битна за Османлиите. Проблемите кои со себе ги носат брановите на Туркменски доселеници од Средна Азија кон Анадолија (голем дел од нив се Алевити кои го носат со себе сеуните влијанието на Шаманизмот и се блиски на Иранските Шлити) ќе може да се решат во голем дел со нивното сместување околу Бекташиските текиња на Балканот.

Оваа тема на западна ориентираност во почетокот на создавањето на Империјата, ќе јакне во периодите на застој и на крај ќе го отстапи своето место на западното влијание. Ова влијание за прв пат ќе се почувствува при приматот во воената технологија од страна на Запад и отвори простор на идејата имитирање на Запад со цел да се достигнат некои нивни мерила. Се разбира со прифаќањето на основната технологија мора да се следи надградбата што доаѓа со неа и така на виделина испаѓаат Периодот на Лалиња (1718-1730), па се до денешната Република поминувајќи низ периодот на Танзиматот, како елементи што ги гледаме веќе во учебниците по историја од средните училишта. Ова движење кое со посредство на „*İttihat i Terakî*,“ е проследено од Танзиматот до денешната Република, е спознато како Западна ориентираност. Се разбира дека „Прифаќањето на Запад,“ претставува и една од основните принципи на надворешната политика на Турција.

Статускво!

Втор основен принцип е принципот на статускво и на најдобар можен начин е изразен во мотото на нашата тема „Мир во земјата-мир во светот...“

Овој слоган кој што за прв пат е изразен во одговорот на Ататурк упатен на пораката за честитање од Предеслателот на САД Ф.Д.Рузврт по повод 10-годишнината од прогласувањето на Републиката, ако може многу кратко, резимирано, да се каже, претставува прифаќање на едно статускво.

Ако се прочита делот од мотото пред запирката, Ататурк сака да се сочувва системот кој што го оформи во Турција. Мир во земјата има две значења. Првото значење е да нема повеќе етнички кавги, затоа што Курдските бунтови (1925 и 1930) само пред извесно време беа ставени под контрола. Второ значење, „да нема класни кавги,, , затоа што принципот на државност кој што почна да се прифаќа во 1930 година како *Кемализам* неизбежно почна да создава и пролетеријат.

Поради тоа, делот од мотото пред запирката, нема потреба од посебно елаборирање, колку е истото значајно и за Република Македонија, која што не толку одамна го напушти социјалистичкиот систем и која што можеше да го стави конфликтот помеѓу Македонците и Албанците под контрола дури со потпишувањето на Охридскиот рамковен договор на 13 август 2001 година во Охрид.

Кога ќе се погледне на делот од реченицата „Мир во Светот,, и тој има две значења. Од една страна вели да се „сочува рамнотежата,, од аспект на распоредот на силите надвор од земјата, затоа што неурамнотеженоста на „Гаволскиот триаголник,, на просторот Балкан-Кафкас-Среден Исток, значи и некоја несакана последица за Турција и посебно во правец на нејзината врата кон Европа на Балканот, на овие простори каде што порано постоеле империите како што биле Византиската и Османлиската. И второ нешто поспецифично, вели да се „сочуваат границите,, . Затоа што Турција, со Лозанската Сногодба, освен делови на областите Батум, и Скендерун и Мусул, во голем дел ги реализирал зајртваните граници со Националната

спогодба. Сега нејзиното внимание е насочено кон тоа да се заокружи создавањето на системот и да се реализираат Западните реформи.

Поради тоа Турците, освен нивниот просперитет во земјите каде што живеат, не покажуваат поголем интерес кон нивните сонародници кои што останале надвор од границите на Лозанската спогодба.

Единствен исклучок од ова ќе биде областа Хатај. А тоа како еден бисер на иредентистичка политика нема своја предисторија, како и потоа. Хатај е една обична игра во „внатрешните трибунали... Голем успех на Ататурк во Лозана. Прво, пред се од аспект на Големото Народно Собрание на Турција, пред се во однос кон лицата кои беа строго за зачувување на постојните граници на Отоманска империја и од кои силно беше критикуван. Ататурк длабоко погоден од овие напади, ќе ја искористи можноста од тоа што Франција длабоко уверена дека во Искендерун нема нафта, да ги задоволи ваквите барања кои одеа дотаму што изразува желба и за војна.

Поради тоа, многу јасно се гледа дека вториот дел од мотото по запирката од пораката како договор на пораката од 1933 година, има големо значење од аспект на состојбата и територијалната целовитост на Република Македонија.

Периодот по 1990 година!

Во еден период кога Турција се интересираше многу малку за малцинствата надвор од земјата, во периодот по 1990 година настапаа многу значајни промени. Официјалната политика не ги напушти овие позиции меѓутоа испаднаа на виделина некои групи на притисок кои се обидуваа да влијаат на оваа државна политика.

Овие групи на притисок кои во политиката воопшто земено се нарекуваат како „лоби“, интересно е дека не беа составени од страна на нашите сонародници. Беа составени од „муслумански“, меѓутоа „не Турски“, групи кои што живеа во Турција, како што се Абхази, Грузијци, Бошњаци, Чеченици, Албанци и др.

Министерството за Надворешни Работи кое дотогаш се немаше сретнато со една таква состојба, одеднаш се соочи со притисокот на парламентарците на Големото Народно Собрание на Турција кои беа под влијание на овие „лоби“ групи. Овие пратеници, под влијание на овие лоби групи, (дел од нив се декларираат и дека им се роднини) се обидуваа да влијаат на турската надворешна политика.

На пример при испираќање на хуманитарна помош од страна на Турција кон Грузија, се огласува Абхазиското лоби. Министерството за Надворешни Работи во безизлез беше приморан да подготви втор пакет за помош кон Грузија со назнака „да се достави до Абхазискиот народ..“

Во критичната состојба на напади од страна на Српските сили во Босна, на дневен ред се поставуваше и бомбардирање на Српските сили од страна на Турските авиони.

Намерата на чеченците да ги влошат турско-руските односи се гледаше многу јасно во киднапирањето на фериботот Евроазија од страна на чеченските милитанти, упадот во Swiss Хотел во Истанбул и на крај во октомври месец 2002 година, со упадот на чеченците во Московскиот театар. Дотолку повеќе што давањето на името Дудајев на некои плоштади и паркови од страна на некои исламски настроени градоначалници на Анкара и Истанбул, како одговор на тоа пак отварањето на „Курдскиот дом., во Москва од страна на Русите, се најдобар показател колку овие лоби активности имаат дошо влијание на традиционалната турска надворешна политика и колку штета им нанесуваат на, како на внатрешната така и на надворешната политика на земјата.

Најинтересна за Македонија од овие лобија беше Албанското лоби. Давањето на изјави на поддршка кон независност на Албанците како на Косово, така и во Македонија, од страна на некои членови на Големото Народно Собрание на Турција од Албанско потекло, беше повод за многу значајни реакции на Министерството за Надворешни Работи. Министерството интервенирајќи веднаш кон овие неодговорни изјави и посебно во соработка со Генерал Штабот на Турските вооружени сили и Советот на национална безбедност на земјата кој по 1997 година станаа значаен фактор, ја спречи оваа неодговорност.

Значи турската надворешна политика и по 1990 година продолжи со својата политика на статускво. Овој пат се стремеше кон зачувувањето на веќе новите граници и рамнотежи.

Резултат

Бидејќи крајот веќе го искажав на самиот почеток не чувствува потреба сега повторно да го искажам. Покрај тоа, можеби би можело да биде на место да се потенцира и следново:

Зачувувањето на постојните рамнотежи и граници, како од аспект на Турција така и од аспект на другите земји, не значи и оправдување на постојна или евентуална неправда или антидемократски политики.

Затоа што, непостоењето на демократија во земјата, владеењето на еден етнички нај другите, прво во почетокот само на идеолошко ниво, а потоа се разбира и на можноста употреба на насилиство, отвора простор за недоразбирања. Ова пак се разбира значи на крајот со потешкотии да се сочува рамнотежата или пак границите (статусквото).

Кога се вели статускво, крајно значајно е да се има во предвид и ова.

ATATÜRK'ÜN "YURTTA SULH, CİHANDA SULH" İLKEŞİ VE MAKEDONYA CUMHURİYETİ'YLE İLİŞKİSİ

Konferans konuşmaları olsun, dergi makaleleri olsun, genellikle klasik bir plan izler: Giriş, Gelişme, Sonuç. Ben Sonuç'la başlamak istiyorum ki, hem anlatmak hem izlemek kolay olsun, hem de merak uyandırsın,

Makedonya Cumhuriyeti, toprak bütünlüğünün korunması konusunda Türkiye Cumhuriyeti'nin destигine ve samimiyetine güvenebilir, çünkü bu destek, Türkiye'nin kendi iç bünyesinin gerektirdiği bir ilkeden kaynaklanmaktadır: Statükoculuk.

Bu ilke Türk dış politikasının belkemiğini oluşturan iki ilkeden biridir

Bu ilkelerden birinci plan Baticılık burada konumuz değil. Ama, iki kelimeyle özetlenmesi istenirse şunları söylemek mümkün.

Baticılık

Batı etkisi ekonomisi ve bütün yaşamı (siyasal, ekonomik, toplumsal vs.) durmadan yeni topraklar fethetmek üzerine kurulmuş olan Osmanlıda çok erken oluşmuştur. Osmanlı Beyliği. Bizans topraklarına bitişiktir ve kendi doğusunda fituhata girişmesi pek düşünülemeyecektir. Çünkü orası Müslümanların yaşadığı bir yer olduğundan "Dar-ül İslam" dir, oysa İslam'ın (tekrar hatırlatmak lazım) bütün rasyoneli yeni toprakler fethetmek olan Osmanlı'ya fazlaıyla uyan ve ona bu fetihler için gerekli ideolojik gerekçeyi de oluşturan) "gaza." geleneği, : "Dar-ül Harp"e yani gayrimuslimlerin yaşadığı topraklara sefer yapmayı gerektirmektedir. Nitekim, Osmanlı tehdit altında kalmadan (özellikle İran), kendi doğusuna sefer düzenlemeye gönüllü olmayacağındır. Bütün seferler Batı'ya yönelecek, Batı'yla ilişki kurmaya dönük olacaktır. Üstelik, Batı (özellikle, Balkan) toprakları Osmanlı için kendi iç etnik, dinsel, mezhepsel yapısı bakımından da çok önemlidir: Orta Asya'dan durmadan gelen göçmen Türkmen dalgalarının (ki bunlar Şamalığın çok büyük etkisini koruyan Aleviliğe mensupurlar ve İran'a yakındırlar) Anadolu'da yarattığı her türlü sorunu Osmanlı, ancak, bunların genellikle Bektaşı tekkeleri çekirdeği etrafında Balkanlara iskan edilmesiyle hafifletebilecektir.

İmparatorluğun kuruluş dönemindeki bu Batı teması, devletin duraklama döneniyle birlikte güçlenecek ve yerini Batı etkisine bırakacaktır. Bu etki ilk defa Batı'nın silah teknolojisi bakımından ileriye geçtiğinin anlaşılmasıyla ortaya çıkmış ve Batı'nın kimi alanlarda yakalanabilmesi için taklit edilmesi gereğiği fikrinin doğmasına yol açmıştır. Tabii, teknoloji alınınca, üstyapının da onu izlemesi kaçınılmazdır ve orta öğretim kitaplarından bildiğimiz Lale Devri'nden (1718-1730) tutunuz, Tanzimat'tan geçerek Cumhuriyet'in bu konudaki radikal tutumuna İttihat ve Terakki aracılığıyla intikal eden bu temel direk. Baticılık olarak belirmiştir. Tabi ki "Batı'yı almak" tutkusu, Türkiye'nin dış politikasının temel ilkelerinden biri olmuştur.

Statükoculuk;

Diger temel direk konumuz olan Statükoculuk'tur ve en iyi konumuz olan "Yurtta

Sulh, Cihanda Sulh" sloganında ifadesini bulmaktadır. 1933'te ABD Başkanı F.D. Roosevelt'in Cumhuriyet'in 10. kuruluş yıldönümüne yolladığı tebrik mesajına Gazi'nin verdiği cevapta ilk defa ifade edilen bu slogan, çok kısa ve öz olarak söylemek gerekirse statükoculuk anlamına gelir.

Sloganın "virgülden önceki" yanını okursak Gazi, Türkiye içinde düzeni sürdürmek istemektedir. "Yurtta Sulh'un iki anlamı vardır. Bir defa, "Etnik kavga olmasın" demektir, çünkü 1930'dan sonra Kemalizm'in izlemeye başladığı devletçilik ilkesi kaçınılmaz olarak bir proletarya yaratmaya başlamıştır.

Dolayısıyla, sloganın "virgülden önceki yanını, Sosyalist düzendan ayrılan çok olmayan ve Makedon-Arnavut çekişmesi ancak 13 Ağustos 2001 Ohrid Çerçeve Anlaşmasıyla dizginlenebilen Makedonya Cumhuriyeti için önemini ne kadar büyük olduğunu oturup da izah etmeye gerek yok.

"Cihanda Sulh" e bakarsanız, o da iki anlama geliyor: Bir defa, yurt dışı genel güç dağılımı açısından "Dengeler korunsun" diyor, çünkü Balkanlar-Kafkaslar-Orta Doğu arasında oluşmuş "Seytan Üçgeninde dengelerin bozulması, burada daha önce kurulmuş Bizans ve Osmanlı imparatorlukları gibi Türkiye için de kesinlikle istenmeyen bir durum hatta daha da öte, çünkü Batıcı Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı Balkanlardan geçiyor, ikincisi daha spesifik olarak, "Sınırlar korunsun" diyor, çünkü Türkiye 1923 Lausanne'la Misak-i Millîyi çok büyük oranda (Batum, İskenderun, ve Musul eyaletinin bir bölümü hariç) gerçekleştirmiştir. Şimdi onun dikkatlerinin yöneldiği yer kuruluşunu, Batıcı reformlarını yapmak.

Bu açıdan Türkiye, Lausanne sınırları dışında kalmış soydaşlarıyla onların o ülkelerde yaşaması dışında ilgilenmiyor. Bu soydaşların yaşadıkları toprakların Türkiye'ye katılması anlamına gelen bir (irredentizm) izlemiyor. Politikada tek istediği bu dış azınlıklarının yaşadıkları ülkelerde mutlu olmaları. Bunun tek istisnası Hatay olacak, o da irendantist bir politika zincirinin bir halkası değil, ne öncesi var ne de sonrası Hatay bir tür "ic tribünlere oynamak" olayından ibaret: Atatürk'ün Lausanne'deki büyük başarısı. Birinci TBMM'de çok güçlü bir muhalefet oluşturan ve Osmanlı sınırlarından vazgeçmeyi bir türlü içine sindiremeyenler tarafından şiddetle eleştirilmiştir. Psikolojisinde bu saldirıların açtığı yarıyı hasta Atatürk, İskenderun'da petrol olmadığını saptayan ve büyük stratejik önemdeki Türkiye'nin geliyorum diyen savaşa kendisine yakın politika izlemesini çok isteyen Fransa'nın bu hediyesinden yararlanarak kapatmaya çalıştı. Dolayısıyla, Makedonya Cumhuriyeti'nin bölgedeki durumu ve toprak bütünlüğü çok açık.

1990 Sonrasında Durum

Dış azınlıklarıyla son derece sınırlı biçimde ilgilenen Türkiye'nin ortamında 1990 sonrası dönemde önemli değişiklikler oldu. Resmi politika bu tutumundan sapmadı, fakat devletin bu politikasını ters yönde etkilemeye çalışan kimi baskı grupları ortaya çıktı.

Politikada genellikle "lobi" olarak anılan bu baskı grupları, işin ilginç tarafı, Türkiye'nin soydaşlarından oluyordu. Türkiye'de yaşayan "Müslüman, fakat Türk değil" gruplarının temsilcilerinden oluşuyordu: Abhaz, Gürcü, Boşnak, Çeçen, Arnavut, vs.

O zamana kadar böyle bir durumla karşılaşmamış olan Dışişleri Bakanlığı birdenbire, bu lobilerin etkisindeki TBMM üyelerinin baskısıyla tanıtı. Bu milletvekilleri

geliyor ve kendilerini destekleyen (ve kendilerinin de akrabası olduğu) bu lobilerin istekleri doğrultusunda Türk dış politikasını etkilemeye çalışıiyorlardı.

Örneğin Türkiye Gürcistan'a insani yardım yolladığında Abhaz lobisi harekete geçiyor. Dışşeri de çaresiz kalınca Gürcistan'a "Abhaz halkına iletilmek üzere" ikinci bir yardım paketi gönderiyordu.

Bosna'da Sırpların saldırıları bunaltıcı hale gelince, bu sefer de Sırpların Türk jetlerince bombalanması isteği gündeme geliyordu.

Çeçen lobisi Türk-Rus ilişkilerini bozması, Çeçen militanların Avrasya feribotunu kaçırması, Swissotel'i baskınları ve son olarak da Ekim 2002 sonunda Çeçenlerin Moskvadaki tiyatro baskını gibi olaylarda açıkça görüldü. Ayrıca, Ankara ve İstanbul'un İslami belediye başkanlarının kimi meydan ve parklara "Dudayev" adını vermeleri üzerine Rusların Moskavada bir "Türk Evi" açılışına izin vermeleri, bu türden lobilerin Türk dış politikasının geleneksel tuturumuna ne kadar aykırı bir yol izlediklerinin ve Türkiye'nin gerek iç, gereksiz dış politikasına ne kadar zarar verdiklerinin en sıvri örneklerinden birini oluşturdu.

Bu lobilerin Makedonya'yı yakından ilgilendirenı Arnavut lobisiydi. Arnavut kökenli TBMM üyelerinin gerek Kosova'da ve gereksiz Makedonya'da Arnavut unsurlarının bağımsızlığını destekleyen demeçler vermeleri, Dışşeri Bakanlığında önemli tepkilere yol açtı. Bakanlık, bu türden sorumsuz davranışlara derhal müdahale etti ve gerektiğinde, dış politikada 1997'den sonra önemli bir unsur haline gelen Genelkurmay'la ve Mili Güvenlik Kuruluyla işbirliği yaparak sorumsuluğu önledi.

Yani, Türk dış politikası 1990 sonrasında da dış politikada statükocu tutumunu aynen sürdürdü. Bu sefer de yeni sınırları ve dengeleri korumaya yöneldi.

Sonuç

Sonucu baştan söylediğim için burada tekrarlamaya gerek görmüyorum. Bununla birlikte, sonu da eklemek yerinde olur:

Mevcut dengelerin ve sınırların korunması demek, gerek Türkiye gereksiz başka ülkeler açısından, mevcut veya olabilecek haksızlıkların veya antideomokratik politikaların onaylanması demek değildir.

Çünkü ülke içinde demokrasinin olmaması, ülkenin ancak tek ("hakim") bir etnik grubun değerlerini yansıtması, eninde sonunda, ülke içi düzene karşı, önce fikir düzeyinde, sonra da belki zor kullanan düzeyde tepkilerin oluşmasına yol açabilir. Bu da, sonunda, dengelerin veya sınırların korunmasını (statükoculuğu) zorlaştıracaktır.

Statükoculuk derken, bunun da dikkata alınması sonsuz önem taşımaktadır.